

Prof. Salâhattin TANDAL

Meslek hayatında kırk yılını idrâk etmiş, mesleğin çeşitli yollarında kırk yıl tökezlemeden yürümüş, karınca kararınca memlekete ve mesleğe faydalı olmaya çalışmış ve şahsi hiçbir iddiası olmadığı için de rahatlıkla konuşabilen bir insan olarak bilhassa genç kuşaklardaki meslekdaşlarımla bu sütunlarda sohbetler yapmak istiyorum. Değineceğim konular pek tabiidir ki meslekle ilgili olacaktır. Hemen ilâve edeyim ki serdedeceğim fikir ve mütalâalar şahsıma aittir ve başka kimseyi, bilhassa hiçbir meslek organını ilzam etmeyecek mahiyettedir.

Bu kısa girişten sonra bu nushadaki yazımı günün aktüel konusu olan (Sosyal Sigortalar) a hasretmek istiyorum. Kırk yıllık meslek adamı ve bir aydın olarak bu konudaki görüş ve kanaatlarıma memleket ve meslek menfaatlarının ve halk sağlığı endişesinin ışık tuttuğunu ilâve etmeye lüzum dahi görmüyorum. Çünkü meslek içi ve meslek dışı beni tanyanların başka bir maksadım olamayacağını bildiklerine kani olduğum gibi tanımayanların da kısa bir tahkikle aynı neticeye varacaklarından katiyetle emin bulunmaktayım.

Sosyal sigortalar kanununun ve bilhassa mesleğimizle ilgili 123. maddesinin geçirdiği merhaleler gerek merkez heyeti raporunda ve gerekse mecmuamızın çeşitli nushalarındaki yazılarda özetlenmiştir. Olayın tam hikayesi, meclis zabıtlarından yararlanarak hazırlamakta olduğum ayrı bir dökümanter serisinde yer alacak ve arşivlerimizin bu konudaki boşluğu doldurulmuş olacaktır.

Şimdi konumuza gelelim :

Bütün meslekdaşlarımla yakinen bildikleri gibi kanunun müzakereleri sırasında bazı çevrelerce Türk umumî efkârı üzerinde konu ile ilgili geniş ve çok yönlü bir kampanya açılmış, mesleğe ve meslektaşına malûm metodlarla hücumlarda bulunulmuş ve meslek bir takım yersiz itham ve isnatlara hedef tutulmuştu.

Hakikatte bu hareketin hedefi çok daha genişti. Bizler ise bir küçük vesile idik. Olay ile yakından ilgilenenler bunun böyle olduğunu bilmekteydiler. Fakat konunun demagojiye çok müsait oluşu, halk sağlığı ve işçinin alın teri teraneleriyle umumî efkârı avlamanın çok kolay oluşu, hakikatleri milletin gözleri önüne sermek isteyenleri endişeye düşürmeden müsait zamanı beklemeye sevketti.

Çünkü biliyorlardı ki o günlerdeki atmosfer içinde biri çıkıp ta iddia edilen genel mahiyetteki itham ve aksaklıklar için (bir evi tahta kuruları istila etmişse ev yakılmaz, tahta kurularının yok edilmesi çareleri aranır) dese idi o günkü gürültülü hava içinde hiçbir akis bırakmazdı.

Nitekim bu kampanyaya katılanlar cüretlerini arttırdılar. Düşünüyorlardı ki eczacılar nihayet sayıca küçük bir zümredir. Onları yutmak kolaydır. Halk sağlığı ve alın teri sloganı da polemik için çok uygun düşmektedir. Bunları bir yutalım, arkasından sıra daha büyük lokmalara gelecektir.

Kanun bu gürültülü hava içinde hükümet tasarısı halini almış ve meclise sevk edilmişti. O günlerde umumî efkâr hayli bulandırılmış olmakla beraber hükümet ve meclislerde hesap, mantık ve akliselim hakim olmuş, istedikleri sonuç elde edilemeyince bu defa tazyik meclis üyelerine çevrilerek; hakikati görüp vicdanının sesini dile getiren millet vekillerinin isimleri kara listelerde yayınlanmıştır.

Hükümetin istifa etmiş olduğu bir günde millet meclisinde 450 üyenin 36 sının bulunduğu bir oturumda bir ayak oyunu ile 12 ye karşı 24 oyla hükümet tasarısının tepe taklak edilivermesi pek hoş gitmiş olmalı ki olayın garabeti hakkında bu çevrelerce tek kelime söylenmezken senatonun 180 üyeinden 118 inin hazır bulunduğu bir oturumda 41 e karşı 77 oyla kabul edilen metin hakkında kıyametler koparıyor ve bilâhare binbir oyundan sonra millet meclisinden de geçen metin için kara listeler hazırlanıyordu. Sosyal sigortalar kanunu koparılan bu vaveylâ arasında çıktı. O zamanki atmosferi canlandıran bu küçük tablo memleket davaları adına cidden çok üzücü ve hazindir. Elde edilen sonuç beyenilmeyebilir. Lâkin bu şartlar altında istihsalinin ne demek olduğunu, insaf sahibi olanın da olmayanın da anlaması gerekir kanısındayım.

Şimdi hava daha da elektriklenmiştir. Millet vekilleri için kara liste tehditleri, metni değiştirmek için yeni kanun teklifi yaygaraları yavaş yavaş şiddetini kaybetmiş, yerini özel sektöre karşı girilen daha umumî ve daha geniş bir kampanya almıştır. Artık hücumlar ve ithamlar bu yöne çevrilmiş, vergi ve döviz ka-

çakıllığı ithamları, hırsızlık isnatları istisnasız ve umumi bir şekilde bütün serbest sektörü hedef tutmuştur. Derken bir merhale daha ileri gidilmiş, dış ticaretin de devletleştirilmesi ileri sürülerek halk efkârı mütemadiyen serbest sektör aleyhine tahrik edilerek istenilen hedef su yüzüne çıkmıştır. Bu suretle olayın genişlemesi etkisini de arttırmış ilgililer ve serbest sektörü uyandıracak ve harekte geçirecek bir mahiyet almıştır.

Olaylar bu safhaya gelince yaygırların hakiki sebepleri halka anlatılmağa başlandı. Bu gürültülü tablonun içinde bizler unutulmuş değildik. Basında seçimler dolayısıyla neşredilen kara listeler yine yer almakta ve bu listelerde yine sosyal sigortalar kanununun 123. cü maddede müzakereleri dolayısıyla vicdanlarının sesini duyuran aynı şahısların isimleri yer almaktaydı. Diğer taraftan büyük işçi kitlesinin menfaatlarını savunduklarını iddia edenlerin tazyiki karşısında kanunu tatbik mevkiinde olanlar meclis müzakerelerinin esprisine rağmen maddeyi eski istikametinde tefsir etmek yolunu tuttular.

Şimdi bu ortamda bizlere mesleğimizin durumunu incelemek kalıyor. Açık konuşalım. Eğer eczacılık yine (en kolay yutulur lokma) telakki edilip serbest sektörden koparılacak ilk halkayı teşkil edecekse akibetlerini açık kalplilikle sıralayalım ve şimdiye kadar söylenenlere cevabımızı verelim. Bundan sonra da bu işin vebalini yüklenenlerin allah yardımcısı olsun.

I. İddia edildiği gibi eczacılar işcinin alın terini sömüren çıkarıcı bir zümre değildir. Halk sağlığında güvenle hizmet edebilmek için bütün medeni dünyada olduğu gibi onbeş yıllık bir tahsille elde edilen bir yüksek mesleğin müntesipleridir. Müessesesi için bir de yatırım yapmak zorundadır. O da bir vatandaşdır. Cemiyete ve memlekete karşı meslek borcunu müessesesini günde on iki saat açık bulundurmak, gece, pazar, ve bayram nöbetleri tutmak, ticari hiçbir arz ve talep kaidesine uymayan, bir gün bir hayatı kuratracağı düşüncesiyle ve ayrı bir Kanunla mecbur tutulduğu birçok meta talebe amade bulundurmak suretiyle yaptığı mukaddes vazifeyle ödemektedir. Her vatandaş gibi aile ve çocuklarına karşı vazifesini de pek tabiidirki tahsilinin ve emeğinin karşılığını alarak ifa edecektir. Onun da kazancı tahsilinin ve hizmetinin karşılığıdır. Bu herkesin bildiği mütearife ile isnat edilen sömürücü ve çıkarıcı sıfatlarını iddia edenlere nefretle iade ederim.

Şahsi kanaatim şudur ki bu meslek

hakkında ne söylenirse söylen sin dünya durdukça şerefiyle ayakta duracaktır. Çünkü yaptığı hizmet kutsaldır ve halk söylenenlere inanmak yerine eczacının kendisine yaptığı hizmeti görerek hükmünü vermektedir.

II. Eğer vazife ve mesleğini kötüye kullananlar çıkarsa bunların yakasına ancak kanun yapışmalıdır. Tezvir, maksada ulaştırarak vasita olmamalıdır.

III. Hizmetin kötüye kullanılmaması için gereken tedbirlerin alınması hususunda kuruma meslek teşekkülü samimi olarak her zaman el uzatmıştır. Son zamanlara kadar bu samimi ele aynı samimiyetle mukabele edilmemiş olduğunu söylemek hakikatın tam ifadesidir.

IV. Tatbik edilmek istenilen şekil sigortalı menfaatlarıyla taban tabana zıttır. Sigortalıların düşünceleri yanlış istikametlere sevk edilmiştir. Burada bir noktayı daha aydınlatmak isterim. Belirli çevreler tarafından maksatlı olarak gösterilmek istenildiği gibi eczacılar sosyal sigortalara karşı değildir. Bu konuyu ayrı bir önem vererek incelemek mecburiyetindeyiz. Bilindiği gibi tek işçi çalıştıran müesseseler de ilerde kanunun kapsamına girecektir. Kurumun 1964 yılı çalışma raporunda da belirtildiği üzere sigortalıların eş ve çocukları ile sürekli işgörmezlik, yaşlılık ve malüllük aylığı alanların da sağlık yardımlarından faydalanması temin edilmiştir. Hatta kurum ileride tarım işçisini de içine alıp nihayet gaye olarak bütün Vatandaşları sinesinde toplayacaktır. Sosyal sigortaya karşı olmak ve sağlık yardımlarının önemini layıkıyla anılamamak için bir Türk vatandaşının en az tıp mesleklerinin dışında bulunması lazımdır. Kaldığı insan olması dolayısıyla sosyal sigortalara karşı olabilecek tek Türk vatandaşı dahi tasavvur edemem. Biz eczacılar hemcinslerimizin sağlık yardımına muhtaç oldukları sıralarda maddi imkansızlıkları dolayısıyla boyunlarının nasıl büküldüğünü, ne derin bir ıstırapla sarsıldıklarını yakinen gören, elden geleni yapmağa çalışan, derdini paylaşan mukaddes bir mesleğin müntesipleriyiz. Bizi bazı maksatlarla bunun aksine göstermek isteyenlerin iddialarını da aynı nefretle kendilerine iade ederim.

Sosyal sigortalara karşı olmadığımızı böylece belirttikten sonra memleket çapında genişleyecek bir müessesede hizmetin en iyi bir şekilde nasıl ifa dilediği bahis konusu olması gerekir. Şuna katıyetle inanıyorum ki serbest eczaneler bu geniş hizmeti en mükemmel bir şekilde ifa edecektir. İsvaçte bütün İsvaç milleti sigor-

talıdır. İlaçlarını serbest eczanelerden alır. Vaziyet İngiltere ve Fransada da aynıdır. Bir takım çirkin polemiklerle, alın teri sömürücüsü, çıkarıcı gibi sloganlarla bu hizmeti aksatmak isteyenlerin vebali çok büyük olacaktır. Bilhassa işçi temsilcilerinin hatalı görüşleri neticesi işçi menfaatları tehlikeye düşürülmektedir. Esefle söyleyeyim ki haziran 1965 sonundaki sigortanın genel kurulu toplantısında yine aynı terane tekrar edilmiş, yine 1400 eczacının zengin edilmesinden bahsedilmiştir.

Düşünelim bir kere. İlerde bütün Türk milletine teşmil edilecek bir sigorta hizmetinin ifasındaki sorumluluğu gelecek kuşakların omuzuna kötü bir şekilde yükleyecek bir tutum bu mutlu ve insani işi ne hale getirecektir.

Ana, baba, eş veya çocuklardan biri hastalanacak, hekim evine gelip muayenesini yapacak, reçetesini yazacak, hasta ilâcını burnunun dibindeki serbest eczane dururken, sigorta eczanesini arayıp bulacak kuyruğa girecek ve oradan temin edecek, iş gücünden kaybedecek, yol parası ödeyecek, sigorta eczanesinde bulunmayan bir ilâç için yine serbest eczaneye başvuracak, vak'a mesai saati dahilinde değilse yine serbest nöbetçi eczaneye müracaat edecek ve bunun da adı hizmet olacak. Yok beyler, bırakın bu inadı bu yol çalışana hizmet değildir.

Fakat münakaşa dahi edilemeyecek bu mucip sebepler karşısında onlarda mugalata hazırdır. (Efendim biz serbest eczaneleri kapamıyoruz ki. Mensuplarımıza ayakta tedavi sırasında muayeneden sonra ilacını da veriyoruz, hem bizim bunda % 35 menfaatımız var.) diyecekler ve sanki bu hizmet özledikleri şekli aldığı takdirde serbest eczane ayakta durabilirmiş ve hizmetine devam edebilirmiş gibi sureti haktan görüneceklerdir.

Beyler. Bu küçük hesapları bırakın. Onlar kağıt üzerindedir. Çeşitli iktisadi devlet teşekküllerimizin kağıt üzerindeki kâr hesapları gibi. Ben size hakiki hesapları veriyorum. Vesikaları her meraklının emrine amadedir. Yakinen takibettiğim çok ciddi ve dürüst bir depo kendisine tanınan kanunî brüt kâr haddi % 10 un 9 unu personel ve işletme masrafları için sarfetmektedir. Serbest eczaneye tanınan % 20 kanunî brüt kârın yarısından fazlası yine aynı masraflara gitmektedir. Bu müesseselerde bilfiil çalışıldığı için, fazla mesai ücreti talep etmeden yine kanunen sabah sekizden akşam sekize kadar ve gece, Pazar ve bayram nöbetleri tutularak hizmet edildiği içindir ki bu masraflar bu kadar azdır. Bu asgari masraflar da ya-

pılmadan bu hizmetin görülmesine imkân yoktur. Bu işin serbest eczaneler dışında ifası yoluna gidildiği takdirde açılması icabeden eczane ve personel sayısını hiç düşündünüz mü? Yapılacak yatırımı hesapladınız mı? Bu eczanelerde vazife görecektir eczacı ve personel elbette ki serbest sektördeki gibi çalışmayacaktır ve mesai saatleriyle mukayyet olacak, mesai saatleri dışında çalıştığı takdirde, nöbet tuttuğu zaman diğer iş kollarında olduğu gibi çift yövmiye ve ertesi gün istirahat hak edecektir. İnsan hakları ve sosyal adaleti dillerinden düşürmeyenler acaba bu mesleğin cefakâr müntesiplerini insanlıktandırmı taretmeyi düşünmektedirler. Şikâyet ettikleri hususları başkalarına reva gören zihniyet ne kadar ters ise iddialarındaki mesnet de aynı derecede çürüktür. Kurum bu masrafları ihtiyar etmeden bu hizmet kendi kendine mi görülecektir ki daima % 35 menfaattan bahsedilir.

Bir an için serbest eczanelerin bu memleket tarihinden silinmesi suretiyle bu hizmetin daha iyi yapılabileceğini kabul edelim. Bu meslek müntesipleri vatandaşlıktan tardedilmemişse ve onların da bir takım hakları ve sosyal adalet mefhumu içinde bir hisseleri varsa bu beylere anayasanın 39. cu maddesini hatırlatmakla iktifa edeceğim. İşlerine geldiği zaman anayasa var, işlerine geldiği zaman yoksa benim de bu garabete diyeceğim yoktur. 15 yıllık bir tahsilden sonra kurulmuş müesseseler, yaptıkları mukaddes hizmet mukabili ayakta dururken onu yoketmeye kimsenin gücü yetmez. Onlar da Anayasa'nın ve bilhassa Adı geçen maddenin garantisi altındadır. Ona göre de eczaneler rayiç değeriyle kuruma devredilir, ondan sonra da bu müesseselerde vazife alınarak çalışılır. Yoksa ağustos güneşine bırakılmış buz parçaları gibi yavaş yavaş eriterek serbest eczacılığı yoketmek, dillerden düşmeyen anayasa, insan hakları, sosyal adalet ve vatan sevelikle bağdaşamaz.

Bir takım kışkırtmalar neticesi umumî efkârda meydana getirilecek yanlış kanatlarla elde edilecek haksız ve yanlış bir netice sonradan geri tepecek, halk sağlığını tehlikeye düşürecek. fakat iş iş-ten geçmiş eski hayrat da yıkılmış olarak yanısıra birçok haklar da heder edilmiş olacaktır.

Bugünkü haliyle dahi sigortalıların kurumun hizmetlerinden memnun olduğu iddia edilebilirmi? Bu hizmet memleket çapında genişlediği zaman ne hal alacaktır? hakikaten en iyi hizmet şeklini ara-makta niyetiniz halis ise samimi ve dürüst bir anket yapalım. Ama aracılıları karıştırmadan bizzat sigortalılardan sor-mak şartıyla. O zaman sizler de bizim du-

yup derin derin üzüldüğümüz neler duyacaksınız. Belki bu suretle insafa gelirsiniz.

Akıl için tarik bir olduğuna göre kanaatımca bu işin en makulü sigorta tatbik eden ülkelerde binbir tecrübeden sonra uygulanan yoldur. O yol da sigortalıya ilâcını en yakınındaki serbest eczanelen alma imkânını sağlayan yoldur.

O yol serbest eczaneye ayakta durmak imkânını sağlayacak ve hizmetine devam fırsatını verecek yoldur.

O yol çalışana iş gücünden ve zamandan kaybettirmeyecek yoldur.

O yol sigortalıya ayrıca yol paraları ödetmeyecek yoldur.

O yol hastaya yazılanın verilmesini

sağlayacak tedbirleri alan yoldur. Ve nihayet o yol üç kelime ile (Hakiki hizmeti sağlayacak) yoldur.

Bir meslekte gençliğin saf ideallerinden zerresini dahi kaybetmeden kırk yıl hizmet etmiş ve artık hiçbir iddiası olmayan bir meslek müntesibi olarak halk sağlığını tehlikeye düşüreceğine inandığım bir adımı engellemek için bugüne kadar gücümün üstünde gayret sarfettim. Bu konudaki tarafsız, tetkik ve tecrübeye müstenit görüşümün mesleki vasiyetnamemin bir paragrafı talakki edilmesi icabedip etmediğini okurlarımın takdirine bırakıyorum. Genç kuşaklardan da bu memleket davasına gereken önemi vermelerini ve konu ile çok ciddi bir şekilde ilgilenmelerini istiyorum.

JETRIUM

(Dextromoramide)

R 875

Yeni ve kuvvetli bir analjezik

- Sür'atle tesir eder
- Şuur bulanıklığı yapmaz
- Uyutucu tesiri yoktur
- Vücutte birikmez

Morfin dahil kuvvetli analjeziklerin kullanıldığı bütün akut ve kronik ağrılı hallerde ve diğer analjeziklerin tesir etmediği durumlarda.

Ticari Şekli :

TABLET : 5 mg. × 10 Tablet

AMPUL : 5 mg. × 3 Ampul

10 mg. × 3 Ampul

I. E. KİMYA EVİ T. A. Ş.

Dr. İbrahim Etem Ulagay

İLÂÇ FABRİKASI — TOPKAPI, İSTANBUL